

Niepodległość zaczęła się w Krakowie

2010-10-28

31 października 1918 roku Kraków jako pierwsze polskie miasto odzyskał niepodległość. Tegoroczne obchody 92. rocznicy wyzwolenia Krakowa spod władzy zaborczej zaplanowano na piątek (29 października).

Obchody wyzwolenia Krakowa rozpoczną się o godz. 9 na pl. Niepodległości uroczystością „Niepodległość zaczęła się w Podgórzu”, organizowaną przez Radę Dzielnicy XIII, upamiętniającą bohaterski czyn zbrojny naszych rodaków walczących o wolną

i niepodległą Polskę.

O godz. 10:30 na cmentarzu Rakowickim uczestnicy uroczystości, w tym reprezentacja młodzieży z siedmiu najstarszych liceów krakowskich wraz z pocztami sztandarowymi

i przedstawiciele Historycznego Oddziału 13. Galicyjskiego Pułku Piechoty „Krakowskie Dzieci” złożą kwiatów na grobie kpt. Antoniego Stawarza.

Uroczystość na Rynku Głównym w południe otworzy zmiana warty honorowej

w wykonaniu Historycznego Oddziału 13. Galicyjskiego Pułku Piechoty „Krakowskie Dzieci” i posterunku Straży Miejskiej przed Wieżą Ratuszową, po której nastąpi ślubowanie nowo przyjętych strażników miejskich oraz uczniów pierwszych klas krakowskich gimnazjów. Po ślubowaniu gimnazjalistów Prezydent Krakowa Jacek Majchrowski i Przewodniczący Rady Miasta Krakowa Józef Pilch złożą kwiaty pod tablicą na Wieży Ratuszowej. Muzyczną oprawę uroczystości zapewnią Kolejowa Orkiestra Dęta i Krakowska Orkiestra Staromiejska.

O godz. 13:30 rozpocznie się tradycyjny bieg sztafetowy o szablę kpt. Antoniego Stawarza. Uczniowie siedmiu najstarszych krakowskich liceów uczczą w sportowej rywalizacji rocznicę wyzwolenia Miasta.

W tym roku, dla zapewnienia odpowiednich warunków i bezpieczeństwa uczestników biegu, zmienione zostało dotychczasowe miejsce rywalizacji (Rynek Główny) na teren stadionu Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego, pl. Na Groblach 9.

Każde liceum będzie reprezentowane przez cztery osoby – dwójkę dziewcząt i dwójkę chłopców. Zawodnicy będą musieli pokonać dystans 4 x 600 metrów, który wyznaczą dwa okrążenia wokół stadionu Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego przy placu Na Grobach. Najszybsza szkoła otrzyma z rąk przedstawicieli Miasta replikę szabli kpt. Stawarza z pamiątkowym grawerem oraz nagrody rzeczowe. Nad prawidłowym przebiegiem imprezy czuwać będzie Dyrektor Biegu - Edward Stawiarz – prezes WKS Wawel.

W roku 2009 rywalizację wygrało V Liceum Ogólnokształcące im. A. Witkowskiego, z czasem 7 minut i 17 sekund.

Pierwsza wojna światowa zakończyła się w Krakowie 31 października 1918. Tego dnia Kraków przestał być bowiem częścią habsburskiej monarchii, walczącej od 1914 roku przeciwko Belgii,

Czarnogórze, Francji, Italii, Rosji, Rumunii, Serbii, Wielkiej Brytanii. Tego dnia Kraków stał się częścią niepodległej Polski. Państwa, które oficjalnie miało powstać dopiero 11 listopada 1918 roku. W październiku mieszkańcy Krakowa postanowili wziąć sprawy w swoje ręce. Polscy posłowie do austriackiego parlamentu oraz

austriaccy oficerowie polskiej narodowości doprowadzili do pokojowego przejęcia władzy.

W październiku roku 1918 było już dla wszystkich oczywiste, że Austro-Węgry przegrały wojnę. Klęski na frontach i trudne warunki życia ludności cywilnej spowodowały powszechne zniechęcenie. Panujący od roku 1916 cesarz Karol nie miał nawet cienia tego autorytetu, jakim cieszył się jego poprzednik, rządzący przez ponad sześćdziesiąt lat Franciszek Józef I. W całej monarchii panowało przekonanie, że dalszy sojusz z Niemcami

doprowadzi Austro-Węgry do katastrofy. W Krakowie symboliczny wymiar miało przejęcie przez polskich żołnierzy – ubranych jeszcze w austriackie mundury – odwachu pod Wieżą Ratuszową. Dla uczczenia tego wydarzenia co roku dokonywana jest 31 października

o godzinie 12.00 symboliczna zmiana warty. Następnie odbywa się bieg sztafetowy,

w którym bierze udział młodzież z najstarszych krakowskich liceów.

Zwycięska ekipa otrzymuje nagrodę. Jest to szabla kapitana Antoniego Stawarza, pierwszego oficera austriackiego narodowości polskiej, który w roku 1918 wypowiedział

posłuszeństwo Wiedniowi.

Kpt. Antoni Stawarz, inicjator akcji oswobodzenia Krakowa był żołnierzem, kapitanem Wojska Polskiego, w czasach I Wojny Światowej porucznikiem armii austro-węgierskiej. W 1918 stworzył w wojsku organizację spiskową. 30 października żołnierze pod jego dowództwem opanowali dworzec kolejowy w Płaszowie. Dzień po powstaniu Kapitan Stawarz z żołnierzami zajął austriackie koszary w Podgórzu, a następnie cały Kraków. Do wojska tłumnie przyłączyli się mieszkańcy miasta, wśród nich liczni gimnazjaliści i studenci, którzy podkreślali podniosły nastrój gromadząc się na Rynku Głównym. Według relacji Antoniego Stawarza, nieznanymi ludźmi padali sobie w objęcia, płakano ze wzruszenia, że [...] przyszła upragniona chwila oswobodzenia. Z wieży kościoła Mariackiego co godzinę rozlegał się dźwięk hejnału, na płycie Rynku słychać było patriotyczne pieśni.

Po wojnie Antoni Stawarz awansował do stopnia kapitana, służył w 57. Pułku Piechoty w Tarnowie. W 1935 rozpoczął pracę w krakowskim magistracie. W czasie II wojny światowej był członkiem Armii Krajowej. Zmarł w 1955 roku, spoczywa na Cmentarzu Rakowickim. Jego imię nosi jedna z uliczek na krakowskim Podgórzu. (JD).